

ПРИНЦИП БЕЗОЦІНЮВАНOSTІ ЯК СКЛАДОВА ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлюється психологічний зміст та практичне значення принципу безоцінюваності як складової реалізації особистісно-орієнтованого підходу до підготовки майбутніх психологів. Також аналізуються особливості застосування цього принципу в різних сферах діяльності, та виокремлюються його види: «юридична», «медична», «медіаційна» та «психологічна» безоцінюваність.

Ключові слова: принцип безоцінюваності, особистісно-орієнтований підхід, підготовка майбутніх психологів.

Постановка проблеми. Сучасні умови існування особистості можна охарактеризувати як «нову повсякденність» [3], визначальною характеристикою якої є високий рівень невизначеності як «зовнішніх», так і «внутрішніх» її підвалин. Такі реалії буття безперечно ставлять нові вимоги до особистісного розвитку людини, до її здатності адаптуватись та змінюватись в умовах постійної невизначеності. Ця ситуація не може не позначатись на тих завданнях, що стоять перед фахівцями, які працюють у галузі освіти, як з огляду на необхідність їх пристосування к новим умовам повсякденності, та з урахуванням змін, що відбуваються у підходах до організації процесу навчання та його змісту.

В «традиційному» підході до викладання, закладене протиріччя, яке полягає у тому що викладання не забезпечують адекватного доступу до особистісних ресурсів студентів, оскільки здійснюється в логіці «суб'єкт - об'єктного» підходу, та має завдання сформувати «універсальні» професійно корисні якості, виходячи з ідеальної і доволі абстрактної моделі уявлень як про особистість майбутнього професіонала, так і про необхідні для його успішного функціонування компетенції [15]. Такий підхід передбачає постійну оцінку (формальну та неформальну) успішності формування цих самих якостей, а, головне, передбачає оцінне ставлення викладача до особистості студента. До того ж підготовка майбутніх психологів у системі післядипломної педагогічної освіти передбачає, що викладачі мають справу вже зі дорослими людьми зі сформованою професійною ідентичністю, мотивацією до навчання яких полягає у перепрофілюванні, або у розширенні власних професійних можливостей. В цій ситуації постає ряд специфічних питань, які стосуються саме того яким чином має забезпечуватись «доступ» до особистісного ресурсу залучених до навчання студентів. Між тим підходи, що є близькими до безоцінюваності: неупередженість, нейтральність, абсолютне прийняття, толерантне ставлення, відділення людини від проблеми, відмова від експертної позиції і т.і., є присутнім практично в будь-якій професії, що пов'язана із людською взаємодією. Тому що саме безоцінюваність забезпечує найбільш ефективне виконання своїх професійних обов'язків більшості представників допомагають спеціальностей, та є однією з фундаментальних професійних якостей психолога. Таким чином в рамках традиційного підходу до підготовки майбутніх психологів існує протиріччя, яке полягає у тому, що ми «в оціночний спосіб» намагаємось готувати фахівців основою професійної позиції яких є безоцінне ставлення до тих, кому вони можуть надавати психологічну допомогу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літератури вказує, що принцип безоцінюваності розробляється у психології головним чином у галузі психодіагностики, де цей

принцип [13] відображає «неправомірність використання оціночних критеріїв при виявленні психологічних особливостей людини» [2, стор. 47].

У педагогічній психології безоцінюваність вирізняють як принцип соціально-педагогічної взаємодії, що сприяє підтриманню доброзичливої атмосфери під час спілкування, який «накладає «вето» на негативні оцінки суджень та поведінки всіх учасників взаємодії» [12, стор. 240]. А у роботах з педагогіки його розглядають як засіб створення розвиваючого середовища на уроці, засіб функціонування принципу полілога [9] та ототожнюють з дослідницькою позицією [14]. Важливість застосування цього принципу підкреслюється також у дослідженнях, присвячених етичним аспектам робіт соціальних працівників. В цих дослідженнях наголос робиться на тому, щоб співробітник міг чітко розрізняти професійні та моральні аспекти ставлення до різних соціально вразливих категорій населення [1], що набуває особливого значення при роботі з дітьми [10]. Таким чином аналіз літератури вказує на слабку теоретико-методологічну розробленість принципу безоцінюваності практично в усіх сферах його застосування. Саме це на нашу думку породжує ситуацію, коли розуміння «безоцінюваності» та прийоми її набуття, або напрацьовуються конкретними фахівцями емпірично, або передаються в рамках професійних спільнот шляхом «наслідування традиції».

Мета статті – проаналізувати досвід застосування принципу безоцінюваності у юридичній, соціальній, медіаційній, медичній та психологічній практиках та розкрити значення цього принципу як складової особистісно-орієнтованої підходу до підготовки майбутніх психологів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. В ряду важливих з практичної точки зору, але складних для визначення їх сутності феноменів «безоцінюваність» займає особливе місце, хоча б тому, що вимоги дотримуватися такої моделі ставлення до людини міститься далеко не тільки в психотерапевтичних та консультативних психологічних практиках, але практично в будь-якій сфері, де взаємодія здійснюється в системі «людина-людина», починаючи від «неупередженості» судді при розгляді справи і до «толерантності» медичного персоналу до фізичного і психологічного стану пацієнта. Проте, в рамках кожного з підходів до надання допомоги існують істотні відмінності як у наповненні самого поняття, так і в механізмах його забезпечення.

На початку варто розвести як мінімум два поняття - безоцінюваність як особисту характеристику і безоцінюваність як інструмент професії.

Відразу скажемо, що безоцінюваність як особистісна характеристика, на нашу думку, є досяжною, мабуть, тільки в рамках релігійної свідомості, по типу «не судіть, і не будете судимі». Та й то у окремих її носіїв. Для решти фахівців професійно необхідним є різною мірою оціночне ставлення до подій навколишнього життя. У такому випадку безоцінюваність є фактично складовою професійної позиції, та умовою її успішної реалізації.

За сферою застосування ми можемо виділити кілька принципів що є за змістом дуже близькими до безоцінюваності, це: юридична неупередженість, медіаційна нейтральність, медична толерантність, а також безоцінюваність соціального працівника та педагога.

В юридичній практиці наголос робиться на «неупередженому» ставленні суді, полісмена чи міліціанта, так у Пояснювальній записці до Європейської хартії про статус суддів від 10 липня 1998 року зазначається: «Мета Хартії - визначити зміст будь-якого закону про статус суддів, ґрунтуючись на завданнях, що мають бути досягнуті: забезпечити компетентність, незалежність та неупередженість, яких громадськість має право очікувати від судів та суддів, яким довірено захист їхніх прав» [18]. А у Кодексі суддівської етики зазначається, що: «Суддя повинен старанно й неупереджено виконувати покладені на нього обов'язки і підтримувати свою професійну компетентність на належному рівні» [6]. Слід зазначити, що усі наші намагання з'ясувати більш детально, що саме розуміється під

«неупередженістю», натикались на нерозуміння фахівців-юристів різного рівня, які вважали, що «все і так є зрозумілим».

В *медіаційних практиках*, де «нейтральність», «неупередженість» та «незалежність» медіатора є одними з базових принципів, і тут відповідно, напрацьований багатий практичний досвід навчання «нейтральній позиції», одним з елементів якої є «безоцінне» ставлення до сторін конфлікту і використання «нейтральної» мови. При цьому змістовне наповнення цих понять в кодексах різних організацій далеко не завжди співпадає «за буквою», але завжди є однаковим «за духом». Наприклад в етичному кодексі «Українського центру порозуміння» співіснують поняття: неупередженість – «медіатор діє однаково в інтересах обох сторін. Незважаючи на вік, стать, соціальний статус, расу, колір шкіри, мову, релігію, політичні або інші переконання, національне чи соціальне походження, майновий стан, народження чи інше положення», та нейтральність - «медіатор не повинен мати особистої зацікавленості в певному варіанті вирішення конфлікту. Відповідно до цього, медіатор не нав'язує сторонам свої судження і будь-які варіанти вирішення спору» [11, стор. 40] .

Відразу слід звернути увагу, що у наведеному прикладі фіксується типова для більшості практичних технологій річ, коли при розкритті змісту поняття відбувається змішування змістовного наповнення поняття та способу його реалізації. Між тим річ у Кодексі йде про конкретний навички, безпосередньо пов'язані з професійною та етичною позицією медіатора. Тобто нейтральна / безоцінна позиція в медіаційній традиції максимально операціоналізована, що дає змогу успішно навчати їй вже не одне покоління посередників.

При цьому більшість фахівців за навчання медіації згодні з тим, що дотримання цих принципів забезпечується наявністю у медіатора певної системи поглядів та цінностей, що забезпечує йому можливість входження в конфлікт як нейтрального посередника. Нагадаємо, що сама філософія медіації базується на принципах, серед яких найбільш фундаментальними є наступні: 1) У кожного є своя правда, своє бачення. І це є цінним. 2) Кожна людина має право на реалізацію своїх інтересів. 3) Медіація заснована на рівності сторін. 4) Інша людина є іншою, інакшою. І це є цінним. 5) Кожна людина кращий експерт своєї ситуації і краще знає, що їй потрібно. 6) Медіація не шукає винних. В конфлікті у кожного є своя міра провини в тому, що ця ситуація трапилася, тому медіація не виділяє винуватих і міру винності [16].

В медицині існує поняття комунікативна толерантність лікаря (як один з аспектів комунікативної компетентності). «Комунікативна толерантність показує, в якій мірі лікар переносить суб'єктивно небажані, неприйнятні для нього індивідуальні особливості пацієнтів, негативні якості, осуджені вчинки, звички, чужі стилі поведінки й стереотипи мислення. Хворий може викликати різні почуття, подобатися або не подобатися, може бути приємний або неприємний лікарю, але в кожному разі психологічна підготовка останнього повинна допомогти впоратися з ситуацією, запобігти конфлікту або виникнення неформальних відносин, коли замість рольової структури «лікар - хворий» виникають відносини дружби , психологічної близькості, залежності, любові»

При цьому в основі формування самої комунікативної компетенції лежать такі психологічні характеристики особистості, як: *«прагнення перебувати разом з іншими людьми*, належати до якоїсь соціальної групи, встановлювати емоційні взаємини з оточуючими, бути включеним в систему міжособистісних взаємин; *емоційна стабільність*, врівноваженість за відсутності імпульсивності, надмірної емоційної експресивності, із збереженням контролю над емоційними реакціями і поведінкою в цілому; *емпатія*, здатність до співчуття, співпереживання, співчуття, своєрідна психологічна «включеність» у світ переживань хворого та *сенситивність до відкидання*, як здатність сприймати негативне ставлення оточуючих, зокрема, пацієнтів, яке може виникати на певних етапах лікування, надає лікарю своєрідну «зворотний зв'язок», що дозволяє йому коригувати свою поведінку у взаєминах з хворим» [5, стор.419]. Все це відповідає ситуації, коли професійні завдання надання допомоги людині є

набагато важливішими, чим власне ставлення до неї лікаря. Іншими словами «в нормі» лікар надаватиме допомогу незалежно від того хто переднім – ворог чи друг.

В сфері соціальної допомоги також є актуальним принцип безоцінюваності, під яким розуміють те що «фахівець не надає чіткої оцінки діям клієнта», та який забезпечує «більшу довіру з боку клієнта до соціального працівника». Особливу увагу до цього принципу приділяють при роботі з неповнолітніми. [1, стор. 283].

Важливими є також здобутки педагогів, які наголошують на важливості дотримання принципу безоцінюваності у ситуаціях спілкування з батьками учнів у яких «є власний життєвий досвід до якого вони можуть апелювати», а завдання педагога у цій ситуації полягає в тому, щоб «зрозуміти та прийняти почуте» [9, стор. 112]. Принцип безоцінюваності також розглядається як один із засобів створення на уроці розвивального середовища. При цьому наголошується на тому, що «Доцільно дотримуватися дослідницької позиції, в якій оцінка ситуації є відправною точкою для співпраці, а не кінцевою метою. У такому випадку оцінка звучить не як вердикт з подальшим повчанням «що треба і чого не треба робити», а як розгорнуте феноменологічний опис ситуації (спостереження, результати тесту і т.д.), що дозволяє виявити ресурс, який стане основою для співпраці» [12, стор. 228]. На розумінні оцінки «як розгорнутого феноменологічного опису» слід особливо наголосити, в контексті наших подальших роздумів про значення принципу безоцінюваності для особистісно-орієнтованого підходу до підготовки майбутніх психологів.

У психологічному консультуванні та психотерапії існують схожі феномени «безумовного прийняття» і «безумовного позитивного ставлення» до клієнта (по К. Роджерсу) в описанні яких також є присутній «технологічний» момент, який стосується того, яким чином (за рахунок чого) можна це «прийняття» та організувати. Згідно К. Роджерсу безумовне позитивне ставлення - це «терпимість до всіх аспектів суб'єктивного світу клієнта, немов ти сам є його частиною. Позитивне ставлення не висуває ніяких умов типу: «ти мені сподобаєшся, якщо будеш таким-то», виключається також установка на хороші і погані якості. Необхідно увібрати всі соціальні почуття клієнта: не тільки позитивні - зрілі, але і негативні - відразливі і лякаючі, захисні і ненормальні. Слід змиритися з суперечливістю клієнта (*фактично – проявити толерантність до невизначеності – ремарка наша*). У подібному відношенні і проявляється турбота про клієнта, відмова від власницьких установок і спроб задоволення запитів самого терапевта. Про клієнта потрібно піклуватися як про самостійну особистість, дозволяючи йому жити своїм життям». [7, стор. 63]

Для забезпечення результативності та ефективності психологічного консультування автори сучасних підручників рекомендують дотримуватися принципу «доброзичливого і безоціночного ставлення до клієнта, що передбачає висловлення емоційної теплоти і поваги, вміння прийняти клієнта таким, яким він є, не оцінюючи і не засуджуючи його норми і цінності, стиль життя і поведінку» [4, стор. 145]

Зазначимо, що у ситуації психологічної допомоги фахівець у будь якому разі оцінюватиме з експертної позиції матеріал, що надається клієнтом, і ось тут принципово важливим є те, наскільки ця оцінка впливає на подальшу стратегію роботи психолога. Тобто чи бачить він готові шляхи вирішення які спираються на його професійний досвід, або довіряє досвіду клієнта, вважаючи його експертом власного життя.

Слід наголосити, що згідно з думкою авторів посібнику «Особистісно-орієнтована підготовка майбутніх психологів у системі післядипломної педагогічної освіти» базовими підвалинами особистісно-орієнтованого підходу до підготовки майбутніх психологів можуть бути наступні теоретико-методологічні принципи:

1) *самоорганізації соціальної освітньої екосистеми*: передбачає прийняття того факту, що сучасний слабо структурований та невизначений стан освітнього простору створює

оптимальне середовище для саморозвитку особистості, оскільки він ідеально відтворює ту ступінь невизначеності смислових підвалин, яка існує у суспільстві;

2) *екологічності освітнього простору*: передбачає недирективний супровід суб'єктів учбової діяльності в реалізації ними індивідуальних стратегій професійного розвитку в умовах, де організація процесу підготовки фахівців виступає у якості доповнення для формальних та інформальних освітніх структур у загальному освітньому просторі;

3) *профіцитарності* – у освітньому просторі вже є наявними всі можливості для успішного саморозвитку особистості та створення нею індивідуальної конкурентоздатної моделі власного фахового зростання. Зі свого боку суб'єкт навчання має всі можливості для самореалізації;

4) *«компетентності самосупроводу»* – у складних ситуаціях самоосвіти, який передбачає перетворення споживача освітніх послуг на активного творця власної професійної компетенції. [17, стор.9].

Спираючись на цей погляд у принципі безоцінюваності психолога можна виокремити дві складові. Перша – здатність утриматися від моральної чи іншої оцінки висловлюваних клієнтом суджень, його дій, а також абстрагуватися від його соціальної ролі і власного особистісного до нього відношення. Друга - відмова від спокуси підказати клієнту «правильний» вихід з його ситуації виходячи з життєвого і професійного досвіду психолога. Що безпосередньо пов'язано з уявленнями психолога про екологічність процесу допомоги і експертність клієнта по відношенню до своєї ситуації, його право взяти відповідальність за своє життя. Психологічною основою для застосування цього принципу є наявність у психолога толерантності до невизначеності, як чинника формування його професійної позиції. Цей аспект «безоцінюваності» розробляється у екофасилітаційній парадигмі надання психологічної допомоги, створеної професором П.В.Лушиним [19].

Висновки. Таким чином ми можемо констатувати, що принцип безоцінюваності має широке розповсюдження в багатьох сферах надання практичної допомоги, в кожному з яких напрацьовані власне підґрунтя та традиції його використання. Ми можемо виділити кілька типів безоцінюваності, кожен з яких має власні, відмінні підвалини:

1) Безоцінюваність юридична як здатність дотримуватись неупередженої позиції при оцінці вчинків людини.

2) Безоцінюваність медична - коли професійні завдання надання допомоги людині є набагато важливішими, чим власне ставлення до неї лікаря. Іншими словами «в нормі» лікар надаватиме допомогу незалежно від того хто переднім – ворог чи друг.

3) Безоцінюваність медіаційна - коли наявність у медіатора певної системи поглядів та цінностей забезпечує йому можливість входження в конфлікт як нейтрального посередника.

4) Безоцінюваність «психологічна» - як професійний навик ставитись до людини в діапазоні від толерантного до безумовного прийняття її особливостей з метою максимального розкриття її ресурсів самопомочі.

З точки зору підготовки психологів одним з головних питань, яке потребує подальшої розробки та дослідження є проблема практичних засобів, методів та підходів до формування у студентів психологів цього типу ставлення до клієнтів. Оскільки очевидним є той факт, що кожен зі студентів буде вибудовувати власну модель та знаходити власні підвалини для реалізації принципу безоцінюваності на практиці.

Література

1. Беличева С. А. Превентивная психология в подготовке социальных педагогов и психосоциальных работников. / С.А. Беличева. – СПб.: Издательский дом "Питер", 2012 – 331 с.

2. Васильева, И. В. Психодиагностика : учебное пособие / И. В. Васильева. — 2-е изд., стер. — М. : ФЛИНТА, 2013. — 252 с.
3. Гусев А.И. Толерантность к неопределенности и «новая повседневность» // Экофасилитация: самоучитель для взрослых [Текст] / [Гусев А. И., Догадов Я.А., Зернова Н.В., Крымлова Ю.М., Олифира С.А., Хилько С.А., Шевченко С.В. и др.] : под ред. П.В. Лушина, Я.В. Сухенко. — Киев, 2013. — С. 143-147
4. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. / Т.В. Дуткевич, О.В. Савицька. К.: Центр учбової літератури, 2010. - 256 с.
5. Клиническая психология: учебник / Под ред. Б. Д. Карвасарского. — СПб: Питер, 2002. — 960 с.
6. Кодекс суддівської етики, від 22.02.2013 р. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki%281%29.pdf> - Назва з екрану.
7. Кочюнас Р. Психологическое консультирование и групповая психотерапия. - 6-е изд. / Р. Кочюнас. — М.: Академический Проект; Трикста, 2008. — 464 с.
8. Лушин П.В. Экологичная помощь личности в переходной период: экофасилитация [Текст] : Монография / П.В. Лушин. — Киев, 2013. — 296 с.
9. Никитина Е. Л. Педагогические принципы взаимодействия семьи и школы / Е.Л. Никитина // Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии / Сб. ст. по материалам XXXVI междунар. науч.-практ. конф. № 1 (36). Новосибирск: Изд. «СибАК», 2014. С. 110-114.
10. Памятка социальному работнику, працюючому з дітьми групи ризику. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.sociodoc.ru/sdocs-688-2.html> - Назва з екрану.
11. Пособие ведущего программ примирения потерпевших и правонарушителей. Киев, Украинский Центр Согласия, 2005. — 56 с.
12. Реан А. А., Бордовская Н. В., Розум С. И. Психология и педагогика / А. А. Реан, Н.В. Бордовская, С.И. Розум. — СПб.: Питер, 2002. — 432 с.
13. Слотина Т. В. Психология личности / Т. В. Слотина — СПб.: Питер, 2008. — 304 с.
14. Сотрудничество педагога – психолога и преподавателя по созданию развивающей среды на уроке. ГБОУ РМ СПО (ССУЗ) «Зубово – Полянский педагогический колледж» [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://zppk.edurm.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=219:2015-03-05-06-47-12&catid=7:2011-02-26-07-04-45&Itemid=25 - Назва з екрану.
15. Татенко В. Особистісно орієнтований підхід у науці й освіті як предмет психологічної рефлексії / В. Татенко // Післядипломна освіта в Україні. № 1. (20) — 2012. — с. 80-86.
16. Терещенко И.Г., Гусева А.В., Гусев А.И. Медиация в школе: украинский опыт внедрения / И.Г. Терещенко. А.В. Гусева, А.И. Гусев. Информационно-исследовательский центр «Интеграция и развитие» . - К.: Золотые ворота, 2013. — 150 с.
17. Особистісно-орієнтована підготовка майбутніх психологів у системі післядипломної педагогічної освіти : посібник / П. В. Лушин, Н. Ю. Волянчук, О. В. Брюховецька та ін.; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2015. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/8318/> - Назва з екрану.
18. Пояснювальна записка до Європейської хартії про статус суддів (Модельний кодекс) від 10.07.1998 [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a46 - Назва з екрану.

19. Экофасилитация: самоучитель для взрослых [Текст] / [Гусев А. И., Догадов Я.А., Зернова Н.В., Крымлова Ю.М., Олифира С.А., Хилько С.А., Шевченко С.В. и др.] : под ред. П.В. Лушина, Я.В. Сухенко. – Киев, 2013. – 224 с.

References

1. Byelichyeva S. A. Pryevyentivnaya psikhologiya B podgotovkye sotsialnykh pyedagogov e psikhosotsialnykh rabotnikov. / S.A. Byelichyeva. - SPb.: Izdatyelskii dom, "Peter", 2012 - 331 sec.
2. Vasiliyeva and I. C. Psikhodiagnostika: uchebnoye posobiye / I. C. Vasiliyeva. 2-e izd. Styer. - M.: FLINTA, 2013. - 252 s.
3. Gusev arts for Tolyerantnosti nyeopryedyennosti e k 'Novaya povsyednyennosti »// Ekofasilitatsiya: samouchityeli dlya vzroslykh [text] / [Gusev A. E. .. Dogadov Ya.A., Zyernova N.V., Krymlova Yu.M., Olifira S.A., Khiliko S.A., Shevchenko S.V. E Dr.]: Pod Red. P.V. Lushina, Ya.V. Sukhyenko. - Kiev, 2013. - S. 143-147
4. Dutkyevich T.V., Savitsika O.V. Praktichna psikhologiya: Vstup do spyetsialnosti. / T.V. Dutkyevich, O.V. Savitsika. K.: Center uchbovoi lityeratury, 2010. - 256 s.
5. Klinichyetskaya psikhologiya: uchebnyk / Pod, ed. B. D. Karvasarskogo. - SPb: Peter, 2002. - 960 s.
6. Codex suddivsiikoï yetiki, vid 22.02.2013. [Yelyektronni Resources - Profiles dostupu: <http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki%281%29.pdf> - Nazva h yekranu.
7. Kochyunas R. Psikhologichyetskoye konsultirovaniye e gruppovaya psikhoterapiya. - 6 f izd. / R. Kochyunas. - M.: Akadyemichyetskii projected; Triksa, 2008. - 464 s.
8. Lushin P.V. Ekologichnaya pomoshi lichnosti B pyeryekhodnoi pyeriod: ekofasilitatsiya [text]: Monografiya / P.V. Lushin. - Kiev, 2013. - 296 s.
9. Nikitin, F. L. Pyedagogichyetskiye Princip vzaimodyeistviya syemii ishkoly / Ye.L. Nikitin // Lichnosti, the family e obshchestvo: voprosy pyedagogiki ipsikhologii / FIs. CT. Po matyerialam XXXVI myejdunar. nauch. prakt. konf. No. 1 (36). Novosibirsk: Izd. «SibAK», 2014. S. 110-114.
10. Pamyatka sotsialnomu rabotniku, rabotayushyemu C dyetimi Group riska. [Yelyektronni Resources - Profiles dostupu: <http://www.sociodoc.ru/sdocs-688-2.html> - Nazva h yekranu.
11. Posobiye vvedushyego primiryeniya potyerypyevshikh e pravonarushityelyei. KIEV, Ukrainskii Center Soglasiya, 2005. - 56 sec.
12. Rean A. A. Bordovskaya N. C. and Rozum S. E. Psikhologiya e pyedagogika / A. A. Rean, N.V. Bordovskaya, S.I. Rozum. - SPb.: Peter, 2002. - 432 s.
13. Slotina T. C. Psikhologiya lichnosti / T. C. Slotina - SPb.: Peter, 2008. - 304 s.
14. Sotrudnichyestvo pyedagoga psikhologa e pryepodavatyyela Po sozdaniyu razvivayushyei sryedy na urokye. GBOU PM SPO (SSUZ) 'Zubovo-Polyansky pyedagogichyetskii college,' Yelyektronni Resources - Profiles dostupu: http://zppk.edurm.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=219:2015-03-05-06-47-12&catid=7:2011-02-26-07-04-45&Itemid=25 - Nazva h yekranu.
15. Tatyenko C. Osobistisno orientovaniy pidkhd y nautsi not osviti Yak pryedmyet psikhologichnoi ryeflyeksii / C. Tatyenko // Pislyadiplomna osvita B Ukraini. No. 1 (20) in 2012. - C. 80-86.
16. Tyeryeshyenko I.G., Gusyeva A.V., Gusev arts for Myediatsiya B shkolye: ukrainskii opyt vnyedryeniya / I.G. Tyeryeshyenko. A.V. Gusyeva and arts for Gusev. Informatsionno isslyedovatyelskii center 'Intyegratsiya e razvitiye'. - K.: Zolotyie vorota, 2013. - 150 s.

17. Osobistisno orientovana pidgotovka maibutnikh psikhologiv y sistyemi pislyadiplomnoi pyedagogichnoi osviti: posibnik / P. C. Lushin, N. W. Volyanyuk, O. C. Bryukhovetsika you Ligatures .; NAPN Ukraïni, in Ung myenyedj. osviti. - K., 2015. [Yelektronni Resources - Profiles dostupu: <http://lib.iitta.gov.ua/8318/> - Nazva h yekranu.

18. Poyasnyvalina zapiska do Evropeysikoï khartii Pro status suddiv (Modyelinii Code) vid 10.07.1998 Yelektronni Resources - Profiles dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a46 - Nazva h yekranu.

19. Ekofasilitatsiya: samouchityeli dlya vzroslykh [text] / [Gusiev A. E .. Dogadov Ya.A., Zyernova N.V., Krymlova Yu.M., Olifira S.A., Khiliko S.A., Shevchenko S.V. E Dr.]: Pod Red. P.V. Lushina, Ya.V. Sukhyenko. - Kiev, 2013. - 224 s.

Гусев А.И.

Принцип безоценочности как составляющая личностно ориентированного подхода к подготовке будущих психологов в системе последипломного педагогического образования

В статье раскрывается психологический смысл и практическое значение принципа безоценочности как важной составляющей реализации личностно-ориентированного подхода к подготовке будущих психологов. Также анализируются особенности применения этого принципа в различных сферах деятельности, и выделяются виды безоценочности: «юридическая», «медицинская», «медиационная» и «психологическая».

Ключевые слова: принцип безоценочности, личностно-ориентированный подход, подготовка будущих психологов.

Gusiev A.I.

The principle of non-judgmental as a component of personal-oriented approach to the training of future psychologists in the system of postgraduate education

The paper highlights the psychological meaning and practical value of non-judgmental principle as the basis for implementing a student-centered approach to the training of future psychologists. Also analyzes the features of the application of this principle in different areas, and stand out its types: "juridical", "medical", "mediation" and "psychological".

Key words: neutrality principle, student-centered approach, training of future psychologists.

Гусев Андрій Ігоревич – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології Інституту менеджменту та психології Університету менеджменту освіти НАПН України, м. Київ.

УДК 316.6:159.922.62

Жигаренко І.Є.

ПСИХОКОРЕКЦІЙНА РОБОТА ЯК УМОВА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ

В статті представлено психологічні чинники ресоціалізації особистості в умовах соціальної ізоляції. З'ясовано, що ресоціалізація – це складний комплекс реадaptaційних, реінтеграційних та реабілітаційних заходів і технологій, метою яких є повернення та прилучення особистості до усталених повноцінних норм і моделей просоціальної життєдіяльності.